

İLKE POLİTİKA ÖNERİLERİ 11

HUKUK

İLKE Yayın No: 199

Politika Önerileri: 11

Yazarlar

Talha Erdoğan, Elyesa Koytak, Ahmet Sait Öner

Editör

Mehtap Nur Öksüz

Tasarım

Betül Berra Kurt, Seyfullah Bayram

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

TODAM; adil, hakkaniyetli ve müreffeh bir toplum hedefini hayata geçirmek üzere düşünce ve strateji üretmektedir.

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul Telefon: +90 216 532 63 70 E-posta: todam@ilke.org.tr Web: ilke.org.tr

© Tüm hakları saklıdır. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nın yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Yazıda belirtilen görüşler yazara aittir ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı'nı bağlayıcılığı yoktur.

İLKE POLİTİKA ÖNERİLERİ

HUKUK

Genel Bakış

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir asırlık hikayesinde tekamülü eksik kalan parçalardan belki de en önemlisi hukuk devletidir. Tüm sosyal kurumlar gibi hukuk da siyasi, ekonomik, sosyal ve tarihsel çatışmalarla şekillenerek bugüne gelmiştir. Türkiye özelinde önceleri hukuka yüklenen, kuruluş ideolojisinin pekiştiricisi ve toplumsal dönüşümün cebri dayatma aracı olma misyonu, hukukun toplumsal meseleleri merkeze alan gerçekçi bir zemin kazanabilmesinin önündeki en büyük engel olagelmıştır. Son çeyrek asırda politik düzlemin demokratikleşmesi, teknolojik ve ekonomik gelişimle birlikte dünyayla temasın artması, Türkiye'nin farklı alanlarında olduğu gibi temel hak ve özgürlükler açısından da kayda değer bir merhale kat etmesine katkı sunmuştur. Fakat bu gelişim sürecinde siyasetin rolü, hukuka göre daha baskındır.

Türkiye'deki hukuk sisteminin, siyasetin ön ayak olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin kazanımları ileri taşıyabilecek ve sağlam temellere oturabilecek bir gelişim göster-

mesi ülkemizin temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Gelişimin önemli bir kriteri siyasi iktidarlar ve kamu gücü kullananların hukukla bağlı olmayı içselleştirebilmesi ve jüristokrasiye varmayacak düzeyde yargı erkinin yasama ve yürütme karşısında bağımsız bir konuma erişebilmesidir. Gelişimin bir diğer bileşeni ise içinde bulunduğu toplumsal gerçekliğin farkında, sorunlara duyarlı ve etkin çözüm sunmada sorumlu davranabilen bir yargının varlığıdır.

Daha somut biçimde ifade etmek gerekirse, hukuk alanının siyaset ve ideolojik yükten kurtarılması ve hukukun toplumsal barışın temel enstrümanı olma rolünü üstlenmesine ihtiyaç vardır. Bunun yolu, hukuka güvenin çok yönlü ve çok taraflı inşasıdır. Hukuka güven ancak ve ancak yaygın hukuksuzlukların bertaraf edilmesi ve iyi uygulamanın zaman içinde yerleşik hale gelmesiyle mümkündür.

Hukuk devletinin alamet-i farikası, hayatı "hukukla kavrama" becerisinin geniş top-

Hukuka güven ancak ve ancak yaygın hukuksuzlukların bertaraf edilmesi ve iyi uygulamaların zaman içinde yerleşik hale gelmesiyle mümkündür.

lum kesimlerine yayılmış olmasıdır. Hukuk kavranması sadece mevzuat metninin bilinmesi ve aktarılması değildir. Aynı zamanda ve öncelikle temel hak ve özgürlüklerin bilincinde olma, asgari müştereklerde buluşabilme becerisini sunacak bir hukuk kültürüne ve okuryazarlığına sahip olma, ahde vefa gösterme, ayırıştırıcı-ötekileştirici söz ve fiillerden uzak durma gibi erdemleri edinme ve günceli hayata yansıtmayı gerektirir. Bu yüzden, ikinci asrında Türkiye Cumhuriyeti’ni bir hukuk devleti olarak anmak ve büyütmek istiyorsak hukuku sıkıştırıldığı teknik düzlemde çıkarıp hayatın içinde görünür ve güvenilir kılabilecek bir mecraya oturtmak gerekir. İLKE Vakfı olarak, hukuk alanındaki dönüşüm ve gelişime kaynaklık edecek tespit ve önerilerin, kanaat ve gözlemin ötesine geçerek rasyonel bir zeminde, veri temelli olarak hazırlanmasını önemsiyoruz. Üç yıldır hazırladığımız ve her yılın hukuk gündemini analiz eden Hukuk İzleme Raporları’nda, hukuk alanındaki sorunların tespiti ve çözüm önerilerine dair farklı disiplinlerden yararlanan özgün bir katkı sunmaya çalışıyoruz. Raporlarımızdan yola çıkarak hazırlanan durum analizi ve önerilerimiz aşağıda yer almaktadır.

İkinci asrında Türkiye Cumhuriyeti’ni bir hukuk devleti olarak anmak ve büyütmek istiyorsak, hukuku sıkıştırıldığı teknik düzlemde çıkarıp, hayatın içinde görünür ve güvenilir kılabilecek bir mecraya oturtmak gerekir.

Durum Tespiti

Türkiye’de hukuk alanında yaşanan sorunların çözümü için atılması gereken acil adımlar vardır. Seçim sonrasında oluşan olumlu hava ve kabine revizyonu, hukuk alanında atılacak doğru adımlarla pekiştirilmelidir. Türkiye, büyük krizleri geride bırakmış bir siyasi atmosfere sahip olarak hukukun gerektirdiği sürekli inşa görevi için en elverişli dönemdedir.

Genel itibariyle hem toplum hem siyasiler hem de tüm kamu görevlileri nezdinde temel hak ve özgürlükler ile hukuk kurallarına bağlılık konusundaki farkındalığın artırılmasına yönelik somut adımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda adalete erişim Türkiye’nin en yüksek standartta sağlaması gereken bir meseledir. Her türlü suçla yargılananlar için olduğu gibi, hakkını arayan her vatandaşın adil yargılanma hakkının ve silahların eşitliği ilkesinin azami düzeyde sağlanması şarttır. Bu noktada, yargıda sürelerin uzunluğu ve yargının iş kapasitesi önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır. Yargıda makul sürelerin hak kaybının en aza indirilecek şekilde ayarlanması gerekir.

Yargıda süreler kadar mahkeme kararlarının niteliği noktasında da ciddi derecede bir beklenti toplumda yaygınlaşmıştır. Gereklı kararların vaktinde, özenli bir dille ve vicdanları ikna edecek bir nesnellikte açıklanması ihtiyacı vardır. Yargı kararlarının gereğı gibi yerine getirilmesi önem arz eder. Gözaltı sürelerinin ve tutukluluğun hem süre hem şartlar bakımından temel hak ve özgürlükleri ihlal etmeyecek ve yargıya güveni aşındırmayacak şekilde yapılandırılması beklenmektedir. Burada dile getirilmesi gereken başka konu da, ceza infaz kurumlarının kapasitesi noktasında hükümlü ve tutukluların şartlarının iyileştirilmesi meselesidir.

Türkiye’de adalet sistemi son dönemde birçok dijital mekanizma ve uygulama sayesinde hızlanmış ve kolaylaşmıştır. UYAP, E-Devlet, E-Duruşma, arabuluculuk gibi imkanlar yargılama süreleri başta olmak üzere hukuk sisteminde maliyet ve kayıpları azaltmış görünmektedir. Ancak bütün bir yargının dijital dönüşüme ayak uydurması önemli bir gündemdir. Nitekim icra daireleri başta olmak üzere ilgili kurum ve birimlerin

Türkiye, büyük krizleri geride bırakmış bir siyasi atmosfere sahip olarak hukukun gerektirdiği sürekli inşa görevi için en elverişli dönemdedir.

işleyişinde yaşanan önemli sorunlar alanda çalışan profesyonel meslek mensuplarının ortak kanaatidir.

Vatandaşların hak ve adalet arayışında vazgeçilmez önemde bir bileşen şüphesiz avukatlık mesleğidir. Avukatlık mesleği son dönemde hızlı bir kalabalıklaşma ve gençleşmeye sahne olmaktadır. Burada mesele nicel büyüme değil, nitel standart ve yetkinliklerin ne ölçüde sağlanacağıdır. Yeni kuşak avukatların vatandaşın ihtiyaç duyduğu nitelikli ve erişilebilir hukuk hizmetini sunmalarını mümkün kılacak şekilde çalışma şartlarının, istihdam ilişkilerinin ve mesleki beceri süreçlerinin iyileştirilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir. Bu da sadece yürütmeye değil, baroların da üstüne düşen acil bir vazifedir.

Son dönemde hazırlanan insan hakları eylem planları, zikredilen sorunlara ilişkin yerinde tespitler ve çözüm önerileri içeren oldukça önemli yol haritaları sunmaktadır. Esasen Türkiye’de hukuk alanını kuşatan mevzuat, yeterli ve oldukça kapsamlıdır. İlaveten, kamu kurumları ve sivil örgütlerin hukuk alanındaki sorunlara dair tespit ve gerçekçi çözüm önerilerini içeren çok sayıda çalışma mevcuttur. Ancak bugüne kadar bahse konu sorunların yapısal bir çözüme kavuşturulması, tespit ve öneriler uygulamaya konulması hususunda eksik kalındığı gözlemlenmektedir. Kuşkusuz, Türkiye’deki yerleşik pek çok sosyal ve ekonomik aktör ve grupla çatışmayı ve hatta yerinden etmeyi gerektiren bu dönüşümü sağlamak kolay değildir. Ancak ikinci yüzyılında Türkiye Cumhuriyeti’ni güçlü bir hukuk devleti olarak görebilmenin yegane şartı, hukuk alanının kararlı biçimde dönüştürülmesi ve hukuka gereken itibarın kazandırılmasıdır.

**İkinci yüzyılında
Türkiye Cumhuriyeti’ni
güçlü bir hukuk devleti
olarak görebilmenin
yegane şartı, hukuk
alanının kararlı biçimde
dönüştürülmesi ve
hukuka gereken itibarın
kazandırılmasıdır.**

Gündem 1

Hukuka Dair Toplumsal Farkındalığın Artırılması

Teklif 1.

İnsan hakları eylem planlarında ortaya konan hedeflerde ısrarcı olunmalıdır.

Türkiye'deki hukuk sistemi ve işleyişine ilişkin sorunların doğru tespit edildiği ve gerçekçi çözüm önerilerinin yer aldığı insan hakları eylem planlarının eksiksiz olarak ve öngörülen takvime riayet edilerek muhataplarınca hayata geçirilmesinin sıkı takipçisi olunmalıdır.

Teklif 2.

Hukuk farkındalığı yöneticiler ve yetki kullanan kişiler düzeyinde artırılmalıdır.

Yöneticiler ve yetki kullanan konumlardaki kişiler için bağlı kalınması gereken temel kurallar ile yetki kullanımında gözetilmesi gereken hukuki ilke ve prensiplerin yalın biçimde tarif edildiği, sistematik bütünlüğe sahip yönlendirici belge ve eğitimler oluşturulmalıdır.

Teklif 3.

Hukuk farkındalığı geniş toplum kitleleri düzeyinde artırılmalıdır.

Eğitim müfredatlarında vatandaşlık, hukuk bilinci ve hukuk okuryazarlığı kazandırmaya yönelik ders içeriklerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin eğitim aldıkları kurumların mevzuatına, çalışanların iş hukukuna, genel olarak vatandaşların aldıkları hizmetleri düzenleyen mevzuata erişebilir olması esastır.

Teklif 4.

Hukuk farkındalığını artırmaya yönelik temel metinler ile görsel ve işitsel materyaller yaygınlaştırılmalıdır.

Tüm kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyet alanlarını gösteren, sahip oldukları yetki ve sorumluluklar ile yaşanabilecek hukuki sorunlara karşı yapılması gerekenleri tarif eden, teknik hukuk metinlerine boğulmamış, sade ve anlaşılabilir temel metinler ile görsel ve işitsel materyaller hazırlamaları zorunlu kılınmalıdır.

Gündem 2

Yeni Bir Anayasa Hazırlanması

Teklif 1.

Eklektik anayasa yerine sivil, bütünlüklü, yeni bir anayasa oluşturulmalıdır.

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin ürünü 1982 Anayasası, son yirmi yılda temel hak ve özgürlüklerin gelişimine katkı verecek çok sayıda olumlu değişiklikle adeta görünüm değiştirmiştir. Ancak Türkiye'nin demokratik meşruiyete sahip, sivil, ideolojik yükü hafifletilmiş, toplumsal barışa katkı sunacak ve eklektik yapıdan arındırılmış bütüncül yeni bir Anayasaya olan ihtiyacı devam etmektedir.

Teklif 2.

Toplumu şekillendiren değil, toplumun şekillendirdiği bir anayasa amaçlanmalıdır.

Türkiye'de toplumsal hayata barış, fayda ve uyum katan sivil değerler, örf ve tarihsel gerçekliklerle çelişmeyen, toplumsal kimlik ve grupları dizayn etmeyen, kategorize etmeyen çerçeve bir anayasa oluşturulmalıdır. Detaycı ve kazuistik bir yönleme başvurulmamalıdır. Yeni anayasa sipariş usulü yazdırılmak yerine, toplumsal gerçekliğe uygun bir katılımcılık ilkesi uyarınca anayasa yapımı esas olmalıdır.

Teklif 3.

Dini inancın ifadesi ve pratiğe dökülmesi anayasal güvence altına alınmalıdır.

Yakın tarihimizde temel hak ve hürriyetlere dair sıklıkla toplumsal huzuru bozan ve yargıya güveni tahrip eden baskı ve yasakların bir daha yaşanmaması adına yeni anayasada dini inançtan kaynaklanan her türlü ifade ve pratik güvence altına alınmalıdır.

Teklif 4.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi sonrasında Anayasanın bütünlüğü ve uyumu sağlanmalıdır.

2017 yılında Türkiye'de parlamenter sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişe ilişkin önemli Anayasa değişiklikleri yapılmıştır. 9 Temmuz 2018 tarihinde Cumhurbaşkanının göreve başlamasıyla yeni hükümet sistemi fiilen uygulanmaya başlamıştır. Yaklaşık beş yıllık süre zarfında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve özellikle Cumhurbaşkanıya tanınan kararname çıkarma yetkisine ilişkin önemli bir uygulama tecrübesi hasıl olmuştur. Anayasa Mahkemesinin ilgili kararları ve idari yapının tüm bileşenlerinin tecrübe ve tespitleri dikkate alınarak, yeni hükümet sistemine ilişkin Anayasadaki düzenleme biçimi, içerik ve Anayasanın bütünlüğünün sağlanmasına ilişkin sorun ve aksaklıkların giderilmesi sağlayabilecek yeni hükümet sistemini merkeze alan yeni bir Anayasa yapılmalıdır.

Gündem 3

Adalet Erişim

Teklif 1.

Adalet erişimde sosyo-ekonomik ve bölgesel farklar göz önünde bulundurulmalıdır.

Türkiye’de adalet erişimin sağlanmasında mahkemelerin ülke içindeki dağılımı, hakim ve savcılar ile diğer adliye personel planlamasının yapılması, başvuru ve dava harçlarının belirlenmesi gibi hususlarda toplum içindeki sosyo-ekonomik eşitsizlikler ve bölgesel ihtiyaçların farklılaşan yönleri hesaba katılmalıdır. Sosyal, kültürel ve ekonomik etkenlerce adalet hizmetlerine erişimde dezavantaj yaşayan toplumsal kesimlere kolaylık ve rehberlik sağlanmalıdır.

Teklif 2.

Adalet erişimde kurumsal ve kültürel engeller aşılmalıdır.

Adalet erişimin sağlanmasına katkı vermek üzere, geçmişten gelen katı ve şekilci yaklaşımlar yerine, sorunların çözümüne odaklanan ve makul düzeyde esneklik gösterebilen, işler ve hesap verebilir kurum kültürünün adliyelerde ve diğer tüm kamu kurumlarında pekiştirilmesi gerekmektedir.

Teklif 3.

Adalet erişimde barolar yapıcı ve aktif rol almalıdır.

Anayasal düzeyde tanınan, kamusal yetki ve sorumluluklar yüklenen meslek kuruluşları olarak baroların, adalet erişim konusunda aktif ve iyileştirici rol almaları beklenmektedir. Adli yardım ve CMK uygulaması gibi hizmetler tüm sorunlarına rağmen önem arz etmektedir. Bununla beraber avukatlık mesleğinin aynı zamanda kamu görevi olduğu hatırd tutularak baroların bu uygulamalarla sınırlı kalmayacak şekilde, adalet erişimde vatandaşların yaşadıkları sorunlara dair kamuoyu oluşturma ve uygulamanın etkin biçimde yönlendirilmesine özel gayret göstermeleri beklenmektedir.

Teklif 4.

Adalet erişimde engelli bireylerin yaşadığı sorunlar tespit edilmelidir.

Engelli bireylerin adalet erişimde fiziksel mekan koşulları ve hizmet sunum araçları yönünden yaşadıkları sorunlar dikkatle tespit edilerek somut çözümler ortaya konmalıdır. Son yıllarda özellikle fiziksel erişilebilirlik açısından yapılan iyileştirmelerin devam ettirilmesi ve tüm hukuki süreçlere ilişkin temel doküman ve araçların işitsel, dokunsal ya da görsel açıdan engellilerin ihtiyaçlarına uyarlanması gerekmektedir.

Teklif 5.

Adalete erişimde yabancıların yaşadığı sorunlara yönelik politikalar belirlenmelidir.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de yabancılar, çeşitli ikametgah türleriyle uzun süreli ve ziyaretçi olarak kısa süreli olarak bulunmaktadır. Tüm bunlara ek olarak, bölgedeki farklı politik ve insani krizler sebebiyle düzensiz göçmenlik, insan kaçakçılığı, geri gönderme vb. Türkiye’nin ciddi sorunlarla karşılaştığı alanlardır. Farklı statüdeki yabancıların adalete erişimde yaşadıkları sorunlara yönelik tekil çözüm önerilerini aşan, bütünlüklü bir planlama ve uygulamayı mümkün kılacak bir hukuk politikası belirlenmelidir. Ayrıca uygulamada, hukuki süreçlere dair adliyeler bünyesinde barolarla işbirliği içerisinde, yabancılar yönelik sürekli hizmet veren bilgi ve destek birimi oluşturulmalıdır.

Teklif 6.

Alternatif uyuşmazlık yöntemleri genişletilmelidir.

Uzlaştırma ve arabuluculuğun kapsamı genişletilmelidir. Boşanma, velayet, nafaka gibi konuların daha hızlı neticeye kavuşması adına aile hukuku öncelikli olarak arabuluculuğun kapsamına alınmalıdır. Böylece ister evlilik birliğinin devamı ister boşanma yönünde karar alınsın, arabuluculuk sayesinde bireylerin medeni durumuna dair belirsizlik ve mağduriyetler daha hızlı giderilecektir.

Teklif 7.

Nafaka uygulaması toplumsal gerçeklere uygun düzenlenmelidir.

Hakkaniyete, ölçülülüğe, mülkiyet hakkına aykırı olduğu için süresiz nafaka uygulaması kaldırılmalıdır. Olaya ve şahısların sosyo-ekonomik durumlarına göre nafakanın süresi hakim inisiyatifine bırakılmalıdır.

Gündem 4

Adil Yargılanma Hakkı

Teklif 1.

Yargılamaların makul sürede tamamlanması sağlanmalıdır.

Yargıda hedef süre gibi uygulamalar sorunun farkında olunduğunu ve çözüme yönelik önemli adımlar atıldığını göstermekle beraber, sorunu çözmek için yeterli değildir. Yargılamaların uzun sürmesinin farklı yargı kolları ve mahkeme türlerine göre farklılaşan yönleri doğru tespit edilerek, iyileştirmeye yönelik uygulamalarda ısrarcı olunmalıdır. Uzun süren yargılamalar sebebiyle yaşanan hak kaybı ve yoksunlukların tazmini için kullanılan yetersiz araçların iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Teklif 2.

Tutuklama tedbiri peşin cezalandırma aracına dönüştürülmemelidir.

Ceza yargılamalarında sıklıkla tutuklama tedbirinin bir peşin cezalandırma veya göz korkutma aracı olarak kullanımına yönelik hukuk devleti ilkesini ağır biçimde zedeleyen yaklaşımdan tümüyle vazgeçilmesi, masumiyet karinesinin gereğine uygun biçimde ölçülü tedbirlere başvurulması ve kanuni şartların varlığı halinde tutuklamanın son çare tedbir olarak kullanılması gerekmektedir.

Teklif 3.

Yargı kararları arasında içtihat birliği sağlanmalıdır.

Yargı kararları arasında içtihat birliğinin sağlanmasındaki eksiklikler adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir. Tüm yargı kolları içerisinde karar yazım biçimlerinin Anayasa Mahkemesi kararlarında olduğu gibi önceki kararlara atıfta bulunan, içtihadı ortaya koyan ve önceki içtihattan farklılaşmayı gerektiren durumları belirgin biçimde gerekçeye yansıtan sistematik bir düzene kavuşturulma zarureti bulunmaktadır.

Teklif 4.

Gerekçeli karar hakkının gereği yerine getirilmelidir.

Yargılanan kişilerdeki adalet duygusunu tatminin yegane yolu, haklarında tesis edilen kararın güçlü ve hukuken geçerli bir gerekçeye sahip olmasıdır. Ancak Türkiye'deki yargı kararları iş yükü ve sair sebepler bahane edilerek ekseriyetle, kopyala-yapıştır şablon ifadelerle bezeli, hukuki sorunun yeterli ölçüde tartışılmadığı ve ilgili hukuk kurallarının somut olaya ne şekilde uygulandığının yeterli düzeyde karara yansıtılmadığı gerekçelere sahiptir. Kararların gerekçelerinin oluşturulmasına yönelik her yargı kolu özelinde, temel standartların belirlenmesi ve gerekçe yazımının hakimler ve mahkemeler açısından somut başarı kriteri olarak belirlenmesi gerekir.

Teklif 5.

Ceza davalarına ilişkin özensiz ve yığma usulüyle hazırlanan iddianamelerin önüne geçilmelidir.

Ceza davalarında savcıların özensiz torba iddianame yaklaşımını ivedilikle terk etmeleri gerekmektedir. Ceza soruşturmasına konu edilen adli vakaya yönelik tüm iddia ve delillerin somut biçimde tartışılarak, ancak ve ancak olayla ilgili oldukları ölçüde iddianamelerde yer alması, iddianamelerin yamalı bohça biçimindeki manzume görünümünden kurtarılacak tarafların lehine ve aleyhine olan durumların iyi tartışıldığı hukuk metinleri olarak kaleme alınması gerekmektedir. Ayrıca, somut olayla ilgisi olmayan kişisel ve diğer bilgilere iddianamelerde yer verilmemesine özen gösterilmelidir.

Teklif 6.

Karar yazımındaki özensizlik ve biçimsel yoksunluklar giderilmelidir.

Tüm yargı kolları için, karar yazım yönergeleri yeni baştan düzenlenmeli; dil kullanımına özen gösterilen, anlaşılır, olaydaki hukuki sorunu belirgin biçimde yansıtan, maddi olay, hukuki değerlendirme ve hüküm bölümlerinin uygun numara ve gereken durumlarda alt başlıklar kullanılarak standart biçimde gösterildiği bir format uygulanmalıdır. Anayasa Mahkemesi kararları, diğer yargı kollarındaki kararlar için içtihat birliğinin sağlanması ve gerekçe oluşturulması ile karar yazımında biçimsel kurallara uyulması arasındaki ilişkinin önemini gösteren iyi örnekler olarak zikredilebilir.

Teklif 7.

Duruşma süreçlerinin güvenilirliği sağlanmalıdır.

Yargının iş yükü ve kapasitesi arasında uyumsuzluk olsa da, yargıya olan toplumsal ve meslekî güveni tamir etmek ve yaygınlaştırmak adına, duruşma süreçlerinin makul tanımlanması, yargı profesyonellerinin süreçlere riayet ederek avukat ve vatandaşları mağdur etmemesi, izin gibi hakların keyfi şekilde kullanılmaması gerekir.

Teklif 8.

İddia ve hüküm makamlarının reel ve temsili ayrışması sağlanmalıdır.

Hakim ve savcıların duruşma düzeninde aynı kürsüyü fiziki düzeyde eşit şekilde paylaşması, yargılamanın esasını oluşturan iddia ve hüküm ayrışmasına temsili de olsa gölge düşürmektedir. Silahların eşitliği ilkesi gereğince kürsülerin ayrışması gerektiği gibi, daha temelde hakimlik ve savcılık mesleklerinin Adalet Akademisi'nden başlayıp meslek hayatı boyunca ortak mekan ve imkanlara uzanan iç içeliği yeniden düzenlenmelidir.

Gündem 5

Avukatlık Mesleği ve Barolar

Teklif 1.

Baroların mesleki sorunlara yönelik aktif sorumlulukları artırılmalıdır.

Baroların ideolojik ve gündelik siyasi tartışmaların gölgesinden sıyrılarak, avukatlık mesleğinin ve meslektaşlarının sorunları ile Türkiye’de hukukun işleyişindeki aksaklıklara yönelik duyarlı, sorumlu, yol gösterici ve sahici bir misyon üstlenerek faaliyet yürütmeleri beklenmektedir. Bunun için baroların hukuk ve yargı olgularına farklı disiplinlerden bakan uzmanlarla birlikte çalışması, mensuplarına dair idari kayıtlarını detaylı şekilde tutması ve gerektiğinde çözüm odaklı analiz edebilmesi gerekir.

Teklif 2.

Avukatlık mesleğinin itibarını zedeleyen durum ve uygulamalarla etkin mücadele edilmelidir.

Türkiye’de son yıllarda avukat sayısı hızla artmakla birlikte meslek piyasasında kontrolsüz, eşitsiz ve dağınık çalışma ilişkileri olması bu konuda etkin mücadeleyi gerektirir. Avukatların geçim ve özlük hakları konusunda yaşadıkları sorunlar, hukuk büroları ve kurumlarda yetersiz ücret ve mesleki kimliği aşındırıcı şartlar, avukatlıkla bağdaşmayan işlerin dolaylı yollardan yapılagelmesi, reklam yasağı konusunda yetersiz mevzuat ve uygulama gibi avukatlık mesleğinin itibarını zedeleyen yaygın sorun alanlarına karşı baroların etkin ve somut adımlar atması gerekir. Genç avukatların mecbur kaldıkları ücret seviyelerinin düşüklüğünün yanı sıra mesleki beceri gelişimi ve özerklik kazanımı süreçlerinde işverenlerden kaynaklı sorunların üstüne gidilmelidir.

Teklif 3.

Avukatlık kamuya rağmen değil, kamuyla birlikte ve kamu için çalışan bir meslek olarak kabul edilmelidir.

Kamu kurumlarının avukatlara yaklaşımı, iddia ve hüküm makamlarıyla eşdeğer olmalıdır. Adliyeden cezaevi-ne bütün kurumlarda avukatın kamu hizmeti gördüğü kurumsal bir kültür haline gelmelidir. Kamu görevlileriyle avukatlar arasında her türlü asimetrik ilişki ortadan kaldırılmalı; toplumda zaten aşınmış olan yargıya güvenin tamiri avukatların yargıya güveninden ve avukata güvenden başlamalıdır. Mahkeme düzeninden duruşma saatlerine avukatların maruz kaldığı aşındırıcı zorluklar revize edilmelidir. Kamu kurumları ve yetkilileriyle avukatlar arasında güven ve eşitlik ilişkisi kurulmalıdır. Adliyelerde mesleği yapmayı zorlaştıran rutin süreç ve yapılara dair ileri araştırmalar yapılmalıdır.

Teklif 4.

Avukatlık staj süreci verimli ve değerli bir sürece dönüştürülmelidir.

Uygulama ve teori arasındaki birlikteliğin sağlanması için avukatlık stajının, tıp fakültelerinin son sınıfındaki intörlük uygulamasına benzer biçimde eğitimin doğal bir parçası haline getirilmesi (hukuk fakültelerinin beş yıla çıkarılmasıyla birlikte), baroların özellikle avukat yanı staj sürecinin planlanması, yürütülmesi ve denetlenmesinde aktif olarak süreçte yer alması ve staj süresince stajyer avukatlara asgari ücretten az olmayacak şekilde maaş ödemesi yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Barolarda verilen staj eğitimleri fakültedeki kitlesel dersleri tekrar eden tekdüze seminerler olmaktan öteye geçmeli; avukatların yoğun olarak çalıştığı emniyet ve adliye gibi kamu kurumlarından özel sektöre kadar birçok mekanda uygulamalı süreçleri içermelidir. İşveren avukatın stajyerin emeğini istismar etmesine karşı yasal ve mesleki yaptırımlar barolar ve Adalet Bakanlığı'nın ortak sorumluluğunda yürütülmelidir. Ayrıca stajın yarısını oluşturan adliye stajının formaliteden ibaret olmaması adına Adalet Bakanlığı yeni bir düzen oluşturmalıdır. Avukatlık stajı beceri ve nitelik kazanımı kadar mesleğe dair inanç ve arzusun da geliştiği ve yerleştiği bir süreç olmalıdır.

Teklif 5.

Avukatlık meslek piyasası veri temelli takip edilmelidir.

Hızla kalabalıklaşan ve gençleşen avukatlık mesleğinde istihdam biçimleri, çalışma şartları, kazanç seviyeleri, uzmanlaşma ve sektörel dağılım örüntüleri bilimsel yöntemlerle takip edilmeli, mesleğin sorunları ayrıntılı şekilde tespit edilmeli ve böylece meslek içinde oluşan dezavantajlar, engeller ve çatışmalar krize dönüşmeden önlenmelidir. Bunun için Adalet Bakanlığıyla koordineli çalışacak ve uygun veri setlerini analiz edecek uzmanlardan oluşan bir araştırma merkezi oluşturulması gerekir.

Teklif 6.

Avukatlık mesleğinde uzmanlaşma sağlanmalıdır.

Avukatlık mesleğinde uzmanlaşma hem resmî olarak hem de pratikte sağlanmalıdır. Uzmanlaşma ceza/hukuk gibi genel ayrımlar şeklinde olabileceği gibi, finans hukuku, bilişim hukuku, boşanma gibi daha dar alanlarda da kurumsallaşabilir. Uzmanlık ayrımları ve süreçleri hukuk fakülteleri ve baroların ortak çalışma ve takibinin konusu olmalıdır. Uzmanlaşma sadece kıdemli meslek mensuplarının lehine olacak şekilde gelmemelidir. Yeni kuşak avukatların beceri ve nitelik gelişimine dair daha isabetli kararları vermeleri ve daha verimli yatırımlar yapmaları yönünde fayda sağlamalıdır. Uzman avukat işgücünün oluşumu hem mesleki yetkinlikleri ve kazanıcı yükseltecek, hem de toplumun ihtiyaç duyduğu hukuk hizmetlerinin kalitesini artıracaktır.

Teklif 7.

Avukatlıkta bağlı çalışma ve haksız rekabet denetlenmelidir.

İşveren avukatla çalışan avukat arasındaki ücret ilişkisi bağlayıcı bir mevzuat ve denetimle hakkaniyetli bir seviyeye çıkarılmalıdır. Bağlı çalışan genç avukatların mesleki beceri gelişiminin sorumluluğu işveren büroda olup, barolar tarafından nesnel ve anlamlı kriterler ışığında etkin bir şekilde takip edilmelidir. Ayrıca, bağlı çalışan avukatların iş yerinde içinde bulundukları ilişki ve etkileşim dünyasının kamu hizmeti görmenin haysiyetiyle uyumlu olarak düzenlenmesi gerekir.

Gündem 6

Yargı Sisteminin Yeniden Planlanması ve İş Yükü Dağılımı

Teklif 1.

Yargının itibarının artırılmasına yönelik özel politikalar oluşturulmalıdır.

Yargı bağımsızlığı vurgusunun pekiştirilmesi ve yargının itibarının artırılmasına yönelik HSK ve Adalet Bakanlığı nezdinde özel politikalar oluşturulmalıdır. Yargının itibarı ve güvenilirliği, farklı disiplinlerden uzmanların da katkılarıyla bilgi ve analize dayanarak, vatandaşla ilişki ekseninde iyileştirilmeli; bütün bir hukuk sistemine yayılacak politikaların başında gelmelidir.

Teklif 2.

Hâkim ve savcılarının yetkinliği artırılmalıdır.

Tecrübeli hakim ve savcılar ile öğretim üyelerinin yer aldığı meslek içi eğitimlerin sayısının artırılması, dijital dönüşümün doğru kavranması ve benimsenmesine yönelik uygulamalar yapılması, karar ve iddianame ve diğer hukuk metinlerinin dilinin iyileştirmesine yönelik özel bir gündem oluşturularak hakim ve savcılarının yazıyla ilgili yetkinliklerinin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Yargı metinlerinin hem herkesin anlayabileceği hem de en titiz ve güçlü metinler olması sağlanmalıdır.

Teklif 3.

Yargı içindeki görev dağılımı ve iş yükü planlaması gözden geçirilmelidir.

Türk yargısının kronik iş yükü sorununun iyileştirilmesi için görev dağılımı ve iş yükü planlamalarının gözden geçirilmesi, hukuki uyuşmazlıkların çözümünde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin yaygınlaştırılmasında ısrarcı olunmaya devam edilmesi ve hukuki uyuşmazlıklara ilişkin başvuru ve dava dilekçelerine standart formların oluşturulması ve özellikle ilk inceleme ve teknik hususların değerlendirilmesinde yapay zeka ve dijital uygulamalardan destek alınması çözüme katkı sağlayabilecektir.

Teklif 4.

İdari para cezaları ve kabahatler sistemi yeniden düzenlenmelidir.

İdari para cezası ve kabahat sistemi bütünüyle gözden geçirilerek tutarlı ve bütüncül bir işleyişe kavuşturulmalı, özellikle idari yargı dışına taşınarak kabahat kapsamına sokulan idari para cezalarına yönelik uyuşmazlıklarda sulh ceza hakimliklerinin temel hukuk kaidelerine riayet etmeyen özensiz kararlarının iyileştirilmesi özel gündem edilmelidir.

Teklif 5.

İstinaf kurumunun sorun çözme kapasitesi artırılmalıdır.

Dava dosyalarının uzaması, Yargıtay kararlarının kanun yolunda belirleyiciliğinin İstinaf'a nazaran daha etkin olması İstinaf'ın misyonunu tartışma konusu etmektedir. Bu durumda Yargıtay'ın etkinliği artırılarak yargı bürokrasisi azaltılabilir. Ya da İstinaf'ın misyonunu etkin biçimde ifa edebilmesi için İstinaf mercilerindeki hakim ve savcı kalitesinin yükseltilmesi, sorun çözme kapasite ve hızı artırılması gibi çözümler icra edilmelidir.

Teklif 6.

Temyiz kurumunun içtihat oluşturma ve yargıya yol gösterme rolü belirginleştirilmelidir.

Temyiz merciinin iş yükü azaltılmalı, hakim ve savcı sayısı artırılmalı, ihtisaslaşmaya ağırlık verilmeli ve temyiz merciinin önceki kararları belirgin biçimde yansıtan ve farklılaşma gerektiren hallerde tatmin edici gerekçeler ortaya koyan bir içtihat çizgisine gelmesi gerekmektedir.

Teklif 7.

Hakimlerin izin kullanmaları, vatandaşın adalete erişimine engel olmamalıdır.

Yargı makamını temsil eden hakimlerin, savunma makamını temsil eden avukatlar gibi, izinli oldukları durumlarda mazeret kullanmaları usul ekonomisine ve silahların eşitliği ilkesine uygun düşecektir. Böylece yargılamaların daha seri bitmesi sağlanacağı gibi yargının işleyişine güven de artacaktır.

Gündem 7

Yargı Kararlarının Bağlayıcılığı ve Yerine Getirilmesi

Teklif 1.

Yargı kararlarının herkes için bağlayıcılığı tesis edilmelidir.

Anayasa m.138’de belirtildiği üzere yargı kararları herkes için bağlayıcı niteliktedir. Bu temel prensibin göz ardı edilmesi anlamına gelecek veya hoşla gitmeyen kararların tanınmayacağına dair sivil şahıslar veya resmî yetkililerden kaynaklanan beyanların, hukuk devletini temelden sarsacağı ve kuvvetler ayrılığı fikrini geçersiz kılacak bir keyfiliğe kapı aralayacağı bilincinde olunmalıdır.

Teklif 2.

Yargı kararları ve mahkemelerin siyaseten açık hedef haline getirilmesi engellenmelidir.

Özellikle kamuya mal olan toplumsal ve siyasi olaylara ilişkin davalarda, yargı mercileri siyasi parti temsilcileri tarafından açık hedef haline getirilebilmektedir. Siyasilerin yargı kararlarına yönelik olumlu veya olumsuz kanaatlerini belirtmenin ötesine geçerek kamuoyu önünde mahkemelerin tarafsız ve bağımsızlığını sarsacak beyan ve davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir.

Teklif 3.

Yargı kararlarının yerine getirilmesinde ihmal veya isteksizlikten kaynaklanan sorunlar önlenmelidir.

Yargı kararlarının yerine getirilmesindeki eksikliklerin devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin sorumluluğunu doğuracağı, kasten bu yükümlülüğün kaçınan kamu görevlilerinin idari ve cezai açıdan sorumluluklarının doğacağı hatırd tutulmalıdır. Bu yönde kamu görevlilerine verilecek emir ve talimatların konusu suç teşkil etmemelidir ve hiçbir şekilde kamu görevlileri tarafından yerine getirilmemelidir.

Teklif 4.

Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler hatırlanmalıdır.

Türkiye’nin taraf olduğu AİHS gibi uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükleri kapsamında hem ulusal hem de AİHM gibi uluslararası mahkemelerin kararlarını yerine getirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Geçmişte ve günümüzde AİHM tarafından hatalı veya maksatlı olarak verildiği düşünülen kararlara karşı, akılcı ve uluslararası kamuoyunda söylem üstünlüğü sağlayacak haklı argümanlarla itirazlar oluşturulmalıdır.

Gündem 8

Hukuk Fakülteleri ve Hukuk Eğitimi

Teklif 1.

Hukuk fakülteleri niteliği yükseltmek amacıyla planlanmalıdır.

Türkiye’de uzun yıllar yetersiz ve tekelci biçimde sınırlandırılan hukuk fakültesi ve öğrenci sayısının son yıllarda hızlı biçimde artırılması geçmişten gelen sorunlara yenilerini eklemektedir. Özellikle kalabalık kontenjanlı eğitim modeli, Türkiye’nin en başarılı öğrencileri arasından seçilen hukuk fakültesi öğrencilerinin yeterli beceri ve yetkinlik kazanmasının önündeki en büyük engellerden birisidir. Köklü kamu üniversitelerindeki hukuk kontenjanları daha nitelikli mezunlar yetiştirmek üzere gözden geçirilmeli, vakıf üniversitelerinde verilen eğitim sıkı şekilde denetlenmelidir.

Teklif 2.

Hukuk eğitiminde çağın gereklerine uygun yeni öğretim tekniklerine başvurulmalıdır.

Günümüzde Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu nitelikli hukukçu ihtiyacının karşılanmasında yetersiz kalan arkaik hukuk eğitimi modeli kökten değiştirilmeli; çağın gereklerine uygun beceriler kazandıran, öğrenci ve eğitici/hoca arasındaki mesafenin azaltıldığı ve dışlayıcı ideolojik yaklaşımlardan arındırılmış yeni bir hukuk eğitim modeli oluşturulmalıdır. Hukuk fakültesinde ölçme ve değerlendirme sistemleri daha rekabetçi, yenilikçi ve beceri kazandırıcı şekilde güncellenmelidir.

Teklif 3.

Uygulama ve teorik eğitim arasındaki bağ güçlendirilmelidir.

Hukuk fakültesi öğrencilerinin gerçekçi biçimde hukuk alanındaki işleyişi kavrayabilmeleri için, teorik eğitimi değersiz kılmayacak şekilde müfredatın uygulama ile zenginleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu uğurda uygulama ve meslekî pratik odaklı içerikler müfredatın merkezine çekilmelidir. Avukatlık mesleği başta olmak üzere hukukla ilgili sair iş kollarından tecrübe ve pratik sahibi kişiler ve kurumların hukuk eğitimine optimum düzeyde katkı vermesi sağlanmalıdır.

Gündem 9

Dijital Dönüşümün Hukuk Alanındaki Etkileri

Teklif 1.

Dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmeler yargısal işleyişe dahil edilmelidir.

UYAP ve E-Devlet başta olmak üzere dijital uygulama ve sistemler yargısal işleyişe çok önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Yakalanan olumlu ivme azaltılmadan, özellikle iş yüküne sebep olan teknik değerlendirme, raporlama ve takip gibi konularda teknoloji kullanımı zenginleştirilmelidir.

Teklif 2.

Karar verme süreçlerinde teknoloji kullanımı artırılmalıdır.

Yapay zeka destekli programların karar verme sürecini zenginleştiren yönü dikkate alınarak, özellikle yargı mercilerinin kararlarının oluşum süreçlerinde teknik ve zaman alan işlerinin yürütülmesinde yazılım temelli uygulamaların kullanımının artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Gündem 10

Kamu Gücü ve Kaynak Kullanımı ile Kolluk Faaliyetlerinin Etkin Denetimi

Teklif 1.

Kamu gücü ve kaynaklarının kullanımına ilişkin denetim ve yaptırımların caydırıcılığı artırılmalıdır.

Kamu gücü ve kaynak kullanımı konusunda keyfilik ve yolsuzluklarla mücadele için hazırlanan kapsamlı mevzuat ve eylem planlarının denetim ve yaptırım hususunda etkin biçimde uygulanması gerekmektedir. Kurallı etkin ve çifte standart oluşturmayacak biçimde uygulamadaki zafiyet, ihlallere cesaret vererek sorunların yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.

Teklif 2.

Kolluk faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların hukuka uygunluk yönünden sıkı denetimi sağlanmalıdır.

Devletin temel hak ve özgürlüklere müdahale eden ve sınırlandıran yüzünü temsil eden kolluk faaliyetlerinin, meşru hukuki rejime sıkı sıkıya bağlı şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Uygulamadaki sorunları çözmede yetersiz kalan mevzuat güncellenmeli ve mevzuat ile belirlenen sınırları aşan hukuka aykırı ve keyfi uygulamalar sıkı biçimde denetlenerek yaygınlaşmasına/sıradanlaşmasına fırsat verilmemelidir.

Gündem 11

Ceza İnfaz Uygulamaları ve İnfaz Kurumlarındaki Eksikliklerin Giderilmesi

Teklif 1.

Ceza infaz mekanizmaları etkinleştirilmeli ve kamu vicdanını yaralayan uygulamalar yeniden düzenlenmelidir.

Ceza infaz rejimine ilişkin sorunlar gözden geçirilmeli, kanunlarla belirlenen suç ile cezalandırma sistematüğını zedeleyen ve kamuoyu vicdanını yaralayan sorunlu infaz rejimi uygulamaları ortadan kaldırılmalıdır.

Teklif 2.

Ceza infaz kurumlarındaki kapasite yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar giderilmelidir.

Ceza infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlü sayısının fazlalığından kaynaklanan kapasite, sağlık, temizlik, dönüşümlü yatak kullanımı gibi sorunlara yönelik insan onuruna yaraşır çözümlerin hızla hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Teklif 3.

İnfaz yasaları mağduriyet üretmemelidir.

İnfaz yasalarının eşitlik, hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkelerine uygun, bireysel mağduriyetlere yol açmayan şekilde uygulanması gerekir. İnfaz yasalarının kapsayacağı suç tipleri ve suç tarihleri titizlikle belirlenmelidir.

İlgili Yayınlarımız

Alan İzleme Raporu Hukuk İzleme Raporu 2021

► https://ilke.org.tr/images/yayin/air_hukuk_2021.pdf

Ed. Ahmet Sait Öner

Bu raporda, adalete erişimde sosyo-ekonomik ve bölgesel farklılıklar, kurumsal ve kültürel engeller, baroların rolü, yargıda dijitalleşme ve yargılama süreleri gibi konular kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Alan İzleme Raporu Hukuk İzleme Raporu 2020

► https://ilke.org.tr/images/air/hukuk_izleme_raporu_2020_online.pdf

Ed. Hafsa Nur Engeloğlu

Raporda, COVID-19 salgınının hukuka etkisi idare hukuku, anayasa hukuku ve insan hakları bağlamında ele alınmıştır. Kamuoyu gündeminde çokça tartışılan kanuni düzenlemeler, yargıda dijitalleşme yolunda atılan adımlar ve bunların hukuka etkisi değerlendirilmiştir.

Alan İzleme Raporu Hukuk İzleme Raporu 2019

► <https://ilke.org.tr/hukuk-izleme-raporu-2019>

Ed. Hafsa Nur Engeloğlu

Raporda son on yıldaki gidişatı eksene alarak 2019 yılında hukuk alanının durumu ve gelişmeler değerlendirilmiştir. Türkiye'de hukuk sisteminin problemlerinin çözülmesi için yapılması gerekenlerin dile getirilmesi raporun öne çıkan özelliklerinden biri olmuştur.

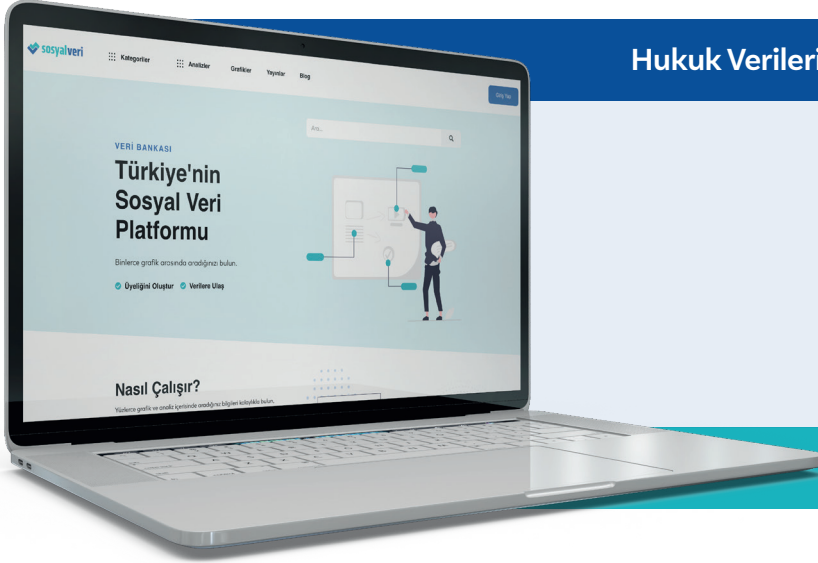

Politika Notu: Aile Hukuku ile İlgili Sorunlar ve Çözüm Önerileri

► https://ilke.org.tr/images/yayin/pn_17/ilke_pn_17.pdf

Hafsa Nur Engeloğlu

Politika notunda, kamuoyu gündeminde sık sık yer alan ve aile yapısını etkileyen kanuni düzenlemeler, spesifik ve çözüm odaklı ele şekilde alınmıştır. Rapor bu çerçevede, aile hukukuna dair toplumsal rahatsızlıklara sebebiyet veren kanuni düzenlemelerin nedenlerini inceleyerek bu rahatsızlıkları giderici yahut azaltabilecek çözümleri kanun önerisi olarak sunma hedefiyle hazırlanmıştır.

Hukuk Verileri İçin Sosyal Veri'yi Ziyaret Edin

<https://l24.im/tNfOR>

sosyalveri.net

İLKE Analiz Hukuk Dosyası

<https://www.ilkeanaliz.net/kategori/hukuk/>

ilkeanaliz.net

İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı, bir sivil toplum kuruluşu olarak 40 yılı aşkın bir süredir bilgi, politika ve strateji üretiyor. İLKE olarak yaptığımız çalışmalarla bir taraftan sivil alanın nabzını tutuyor; bir taraftan da ülke meselelerinin daha derinlikli ve nitelikli kavranmasını sağlamaya çalışıyoruz. Eğitim, toplum, sivil toplum ve ekonomi alanlarını merkeze aldığımız çalışmalarımızı tüm ilgililerin istifadesine sunuyoruz.

Türkiye'deki hukuk sisteminin, siyasetin ön ayak olduğu temel hak ve özgürlüklere dair kazanımları ileri taşıyabilecek ve sağlam temellere oturabilecek bir gelişim göstermesi ülkemizin temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Gelişimin önemli bir kriteri bir yandan yetki ve kamu gücü kullananların hukukla bağlı olmayı içselleştirebilmesi, diğer yandan yargı erkinin yasama ve yürütme karşısında jüristokrasiye varmayacak düzeyde bağımsız bir konuma erişebilmesidir. Gelişimin bir diğer bileşeni ise içinde bulunduğu toplumsal gerçekliğin farkında, talep ve sorunlara duyarlı ve etkin çözüm sunmada sorumlu ve aktif davranabilen bir yargının varlığıdır.

Toplumsal Düşünce ve Araştırmalar
Merkezi faaliyetlerini incelemek için:

Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul
Telefon: +90 216 532 63 70 E-mail: todam@ilke.org.tr Web: ilke.org.tr/todam